

УДК [323.21] (477.8)

Монолатій І. С.

ЗМІНА ІМЕН І ПРИЗВИЩ ЯК МЕХАНІЗМ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ДЕРЖАВУ: ПРИКЛАД ЄВРЕЇВ ПІДАВСТРІЙСЬКОЇ ГАЛИЧНИНИ

У статті обґрунтовується теза, що у підавстрійській Галичині зміна імен і прізвищ підданих-євреїв була одним з практичних механізмів їхньої персональної інтеграції в етнополітичний організм Габсбурзької монархії. На думку автора, це явище слід характеризувати як суттєвий показник наступального характеру дій влади, адже таким чином держава давала почин внутрішньогруповому дискурсові ідентичності підпорядкованих груп. А що цей процес проходив по-різному – між бажанням одних стати як «усі» й одночасно бажанням інших зберегти свою самість (регіональну, культурну та етнічну), то така от персональна інтеграція означала для них втрату ідентичностей, а прив'язаність до останньої (єврейського імені) – неможливість інтеграції.

Ключові слова: міжетнічна взаємодія, персональна інтеграція, зміна імен і прізвищ, євреї, підавстрійська Галичина, Габсбурзька монархія.

Монолатий И. С. Смена имен и фамилий как механизм персональной интеграции в государство: пример евреев подавстрийской Галичины.

В статье обосновывается тезис, что в подавстрийской Галичине смена имен и фамилий подданных-евреев была одним из практических механизмов их персональной интеграции в этнополитический организм Габсбургской монархии. По мнению автора, это явление следует характеризовать как существенный показатель наступательного характера действий власти, ведь таким образом государство давало начало внутрigrupповому дискурсу идентичности подчиненных групп. А что этот процесс проходил по-разному – между желанием одних стать как «все» и одновременно желанием других сохранить свою самость (региональную, культурную и этническую), то такая вот персональная интеграция означала для них потерю идентичности, а привязанность к последней (еврейского имени) – невозможность интеграции.

Ключевые слова: межэтническое взаимодействие, персональная интеграция, изменение имен и фамилий, евреи, подавстрийская Галичина, Габсбургская монархия.

Monolatii I. S. Changing the names and surnames as a mechanism of personal integartion in state: tne case of Jews of Austrian Galicia.

The article substantiates the thesis that in Austrian Galicia change names and surnames of Jewish subjects was one of the practical mechanisms of their personal integration of ethno-political body of the Habsburg monarchy. The author believes that this phenomenon is characterized as a significant indicator of offensive nature of the government's actions, because the state gave the initiative intragroup discourse identity of subordinate groups. That this process took place in different ways – between the desire of some to become as “all” and at the same time will save your self the second (regional, cultural and ethnic), then this from personal integration meant for them loss of identity and attachment to the last (Jewish name) – the impossibility of integration.

Key words: inter-ethnic interaction, personal integration, change of names and surnames, Jews, Austrian Galicia, Habsburg monarchy.

Вагомим компонентом архітектоніки міжетнічної взаємодії як на конкретному історичному етапі, так і в майбутньому є реалізація державою невідкладних заходів, які сприяють легітимації влади титульного етносу, налагодженню механізму функціонування етнополітичного організму. А тому прикметною ознакою взаємодії рівно- та різностатусних

груп слід визнати той факт, що держава, її титульний етнос й етнічні меншини виступають суб'єктами формування політичної нації [3; 6]. Тому, попри різнопорядковість категорій, спостерігається ототожнення держави та етнонації, яка здобуває/здобула новий статус. Це відбувається завдяки «привласненню» створеного її ж силами політичного інституту або ж, за висловом З. Баумана, внаслідок «укладання шлюбу» між націоналізмом і сучасною державою [1, с. 218–219].

Утвердження інтеграційного типу соціального розвитку суспільства може стимулювати міжетнічна взаємодія – у разі, коли етнічні спільноти інтегруються в суспільний контекст, зберігаючи при цьому свою етнокультурну самобутність [4, с. 147]. У цьому контексті суттєвим чинником є міжетнічна інтеграція, стратегія якої передбачає як одну з важливих умов обов'язковий взаємний компроміс і взаємне пристосування, що включає визнання всіма групами права на культурні та національні відмінності [7, с. 155]. Тож об'єктивна різноманітність, пов'язана з різними мовами, релігіями та етнокультурними традиціями, не суперечить створенню спільного простору. Державні інститути, якщо вони несуть у собі інтеграційний політичний проект та формують поліетнічне суспільство, а не тільки окрему етнічну групу, здатні подолати культурні й ідентифікаційні розбіжності.

Враховуючи системотворчу функцію держави, суттєвими показниками етнополітичного організму є спроможність досягти визнання національного й державного суверенітетів усіма суб'єктами етнополітичного організму, здатність держави здійснювати роль арбітра в суспільно-політичному житті. Таке визнання, враховуючи процес становлення інститутів державного управління й легітимації влади, повинно супроводжуватися успішною нейтралізацією претензій на останню з різних макросоціальних груп і сил [3, с. 146, 182]. «Немає у світі країни, яка не намагалася б стати *надетнічною* групою, – підкреслює Селім Абу, – яка увібрала б у себе риси культури етнічних груп, які у неї входять, створюючи нову панівну якість: пробуджуючи у всієї популяції, хай яка вона різноманітна, почуття спільної долі – почуття, яке володіє більшим спонукальним впливом, аніж та чи інша етнічна належність» [8].

Як наслідок – процес зближення культурно і соціально різноманітних груп та їхня трансформація в єдину територіальну одиницю із загальною національною ідентичністю. В цьому сенсі важливою є наявність етнічно-плюрального суспільства, в якому кожна з підпорядкованих груп характеризується своєю мовою або якоюсь іншою усвідомленою культурною відмінністю. А отже, інтеграція, за М. Вайнером, безпосередньо пов'язана із творенням почуття національної належності на певній території, яке у свою чергу поглинає й знищує «підпорядковані» типи лояльності [20, с. 643–645]. Зазвичай це поступовий процес, під час якого «нові» мешканці стають активними учасниками економічного, соціального, громадянського, культурного й духовного життя країни, що їх прийняла. Тому політична інтеграція полягає у створенні системи громадянської рівності між етнічними спільнотами в межах однієї й тієї самої держави.

Цю констатацію коригують міркування Ю. Габермаса, який стверджує: «... етичний зміст політичної інтеграції, яка об'єднує всіх громадян, мусить бути «нейтральний» щодо відмінностей, які існують усередині держави між етико-культурними спільнотами, об'єднаними навколо тієї чи іншої власної концепції блага. [...] нація громадян може зберегти життя інститутів свободи, лише розвиваючи певну, юридично не примушувану міру лояльності до *власної* держави» [2, с. 317]. Ця обставина, якщо послуговуватися теорією Дж. Беррі, вимагає від груп етнічних меншин поступової адаптації до основних цінностей домінуючого суспільства, а більшість має адаптувати соціальні інститути (освіту, культуру, управління, судову справу та ін.) для їх кращої відповідності потребам багатонаціонального суспільства [7, с. 155].

Якщо участь етнічних груп у етнополітичному проекті під назвою «держава» завжди відрізняється нерівноправним характером [10, с. 154], то інтеграція підпорядкованих груп, приміром в імперський організм, свідчить про те, що, по-перше, в державі є титульна нація,

яка концентрує дефіцитні ресурси (особливо владу) у своїх руках, а по-друге, всі інші етнонаціональні спільноти мають сповідувати або етносепаратизм, або ж інтегруватися в етнополітичний організм. У цьому ми вбачаємо взаємодію двох основних суб'єктів етнополітики (нації-держави та етнічної групи всередині неї) задля виникнення феномену етнополітики як системи. Саме нею пояснюються інтеракції суб'єктів етнополітики (дилема «єдності у протилежності»), які характеризуються, за визначенням О. Майбороди, діаметральною протилежністю їх завдань: держава намагається створити націю, навіть долаючи етнічні відмінності її компонентів, а етнічна група хоче зберегти ідентичність і мати при цьому максимально можливу незалежність [5, с. 96].

Сутність таких етнополітичних ситуацій – у сучасних та перехідних суспільствах, де, на відміну від традиційних, політизована етнічність стає вирішальним принципом політичного виправдання і засудження систем, держав, режимів та урядів, і в той же час ефективним інструментом упровадження життєвих інтересів у суспільну конкуренцію за владу, статус і благополуччя. Взаємозв'язок між політизацією етнічності і нерівномірністю модернізації, яку відчують сучасні (модернізовані) і перехідні (ті, що модернізуються) суспільства, є тим необхідним методологічним інструментарієм до з'ясування проблеми етнонаціональних спільнот транзитивного періоду [6, с. 78]. Адже модернізація, по-перше, сприяє посиленню соціальної мобільності, а по-друге, часто підтримує і посилює нерівність між групами, одночасно послаблюючи аргументи для виправдання уявної незворотності такої нерівності. Як правило, йдеться про зусилля центральної влади, спрямовані на насадження етнічним меншинам стандартизованих культурних елементів, яке здійснюється в умовах етнізації політики держави. Цим етнічна еліта, яка контролює дефіцитні ресурси, порушує паритет інтересів «своїх» і «чужих» [3, с. 39–40]. За таких умов відбувається перехід від моделі «громадянської держави», в якій завдяки сповідуваним представниками влади ліберальним цінностям і визнанню етнічності категорією індивідуальних прав громадянина самість «чужих» не перетворюється на об'єкт державної політики. Натомість держава часто намагається інтегрувати в суспільство «чужих», надаючи одним статус громадянина та відмовляючись визнавати існування на теренах країни певних спільнот одночасно [10, с. 94].

У нашому випадку така парадигма вкотре актуалізує проблему статусу єврейської спільноти західноукраїнських земель досліджуваного періоду. Адже специфічна етнополітична модель Габсбурзької монархії передбачала гарантування рівності прав групи при одночасному невизнанні її соціокультурних особливостей. Саме таку позицію центральна влада обстоювала в єврейському питанні. Сутність її зводилася до констатації того, що будучи рівноправними австрійськими громадянами, євреї були позбавлені прав національної спільноти, яка поза антисемітизмом, який існував, мала поважний вплив і престиж у рамках дуалістичної монархії. Ця диспозиція не тільки певною мірою коригує усталену у вітчизняній науці оцінку Австро-Угорщини, але й розширює обрії тих етнонаціональних моделей, які держава втілювала зокрема на теренах Західної України в модерну добу. Ймовірно, її сутність можна визначати такою, що пропонує громадянське рівноправ'я в обмін на етнічне самозречення. За такої моделі небажаному з точки зору центральної влади «чужому» пропонується той своєрідний варіант рівності, який де-факто означає нерівність. Адже, враховуючи сучасні критерії в тлумаченні рівноправ'я, збереження самості громадянина, а отже – й групи, його слід трактувати невід'ємним, природним правом. Отже ціна, яку мали сплачувати євреї Дунайської монархії за рівність з іншими громадянами, – непропорційна, а застосована щодо них схема засвідчує використання владою у сфері етнонаціональних відносин елементів селективності.

У досліджуваному хронотопі суголосним із тенденціями державної геоетнополітики був курс на інтеграцію західноукраїнського єврейства в державний/крайовий контекст через вибір/зміну єврейських імен і прізвищ – необхідну умову повноцінної участі у спільноті громадян. А що рух «без паспорта, без імені» скасовує при цьому не тільки етнічну, але й біографічну або генеалогічну територіальність, то з іменем, яке становить центр певної

ідентифікації, заперечується визначення особи, воно нав'язується власнику імені як найкоротший «виклад тексту» його життя, не може бути самовизначальними і тому завжди залишається чужим. Відчуженість прізвища – як «поліційного» визначення людини – найвиразніше розкривається в практиці єврейських прізвищ.

Зосібна класик австрійської літератури Й. Рот розмірковував з цього приводу так: «Не дивує у євреїв відсутність пієтету до їх прізвищ. З несподіваною легковажністю вони змінюють свої прізвища, прізвища своїх батьків, звучання яких все-таки має якусь цінність для європейських звичаїв. Для євреїв прізвище тому нічого не важить, бо воно взагалі не їхнє. Євреї, східні євреї, не мають прізвищ. Вони носять нав'язані псевдоніми. Їхнім справжнім іменем є те, яким їх кличуть в шабат чи у свята до Тори: їх єврейське ім'я і єврейське ім'я їх батька. А прізвища від Гольденберга до Гешеля є нав'язаними. Уряди наказували євреям приймати прізвища. [...] Хіба відчуває хамелеон пієтет до кольорів, які він постійно повинен змінювати? Єврей пише в Америці *Greenboot* (курсив мій. – І. М.) замість *Grünbaum*. Він не сумує через зміну голосних» [15, с. 883].

Слід зауважити, що Австрійська імперія була першою державою, яка запровадила обов'язкове надання євреям спадкових прізвищ. Генезою такого процесу були імператорські патенти 1787, 1789 і 1805 рр. Ці документи чітко встановлювали, що нові прізвища мусили походити з німецької мови, причому заборонялося використовувати «старі» прізвища єврейськими мовами [6, с. 372]. Оскільки, запроваджуючи німецькі відповідники прізвищ євреїв, офіційні влади одночасно бажали «зв'язати» своїх єврейських підданих з «високою» німецькою культурою, то з 1 січня 1788 р. усі євреї, передусім голови родин, зобов'язувалися користуватися новими прізвищами в усіх царинах суспільного буття.

Оскільки нове прізвище, з формальної точки зору, євреї могли обирати самі і мусили повідомити місцеву владу окремим листом, то така «декларація» спеціально затверджувалася ще й владами австрійської адміністративно-територіальної одиниці – циркулу (т.зв. владою «циркулярних депутатів»), а також циркулярним чи навіть крайовим рабином. То ж якщо якийсь єврей не обирав нове прізвище самостійно, то прізвище надавалося у примусовому порядку на вибір чиновника, який відповідав за реалізацію імператорських патентів. Зокрема у Галичині, де у досліджуваній період проживала переважна більшість єврейських підданих Австрійської імперії, і яка була віддалена від метрополії, а отже від контролю центральної влади, таке право чиновників призначати прізвища на свій розсуд стало джерелом чималих зловживань. Зокрема відомі факти, коли від євреїв вимагали хабаря за право отримати «милозвучне» прізвище, а тим, хто відмовлявся платити або тим, котрі не мали для цього засобів, надавали прізвища з образливим чи комічним значенням [11, с. 44]. Це, наприклад, *Крауткопф* («капустяна голова»), *Драхенблют* («кров дракона»), *Оксениванц* («хвіст бика») і т.д., аж до зовсім образливих, як-от *Канальгерух* («сморід каналу») чи *Бльодер* («недоумкуватий, тупак, бовдур») тощо.

А що держава встановлювала запобіжні заходи з метою контролю за змінами в укладі життя єврейських спільнот імперії, то центральним та місцевим органам влади імператор делегував низку суворих покарань.

Так § 7 патенту від 28 серпня 1787 р. передбачав для євреїв, які у визначений термін не склали відповідної «декларації», покарання у сумі 10 зл. ринських або вісім днів громадських робіт, а для осіб, котрі не послуговувалися задекларованими прізвищами – покарання 50 зл. ринських. Стосовно ж убогих євреїв, то таких разом з сім'ями могли й депортувати. Покарання передбачалося й для рабінів, які хоч не мали безпосереднього відношення до зміни єврейських прізвищ на нові чи вигадані, мусили у випадку доведення причетності до фальшування документів сплатити 50 зл. ринських, а у випадку, якщо це повторилося б – усувалися від виконання своїх обов'язків і трактувалися тими, які нездатні до здійснення своїх функцій. Натомість § 29 патенту від 7 травня 1789 р. погрожував особам, які не підписали офіційних документів відповідним прізвищем, покаранням у 14 днів арешту. Певні застереження щодо з(а)міни єврейських імен і прізвищ містив і патент від 21 лютого

1805 р. Так його § 3 встановлював, що євреї не мали права обирати собі імена відомих («визначних») і шляхетних осіб. А якщо стало б відомо, що такого типу ім'я підданий вже набув, тоді категорично його вимагалось змінити [17, с. 104–105, прим. 4, 6].

Згодом декрет Надвірної канцелярії від 6 листопада 1834 р. стверджував, що євреї можуть довільно обирати імена за винятком тих, які належать «до опікунів (охоронців. – І. М.) цього краю». Йшлося про теоретичні обмеження в наданні імен, які походили б із «культурних кіл», приміром, з романських мов. Проте за конституційної доби ці обмеження з огляду на гарантію громадянських прав скасовувалися автоматично [17, с. 106; 6, с. 372]. Не менш суттєвим було й те, що зміна імені і прізвища спочатку була можлива за умови прийняття християнства, а це, між іншим, уможливило отримання шляхетства.

Щоправда, саме в досліджуваній період вибір/зміна євреями своїх імен і прізвищ стали суттєвим механізмом інтеграції цієї етнічної групи в етнополітичний організм дуалістичної імперії. Про важливість проблеми свідчать такі факти. Зокрема 20 липня 1892 р. Крайова шкільна рада Галичини доручила директорам підпорядкованих їй навчальних закладів, щоб у документації (шкільних свідоцтвах і т. п.) єврейські імена вписувалися з огляду на державне право – тобто їх німецькі або польські відповідники [17, с. 105; 6, с. 372]. А тому використання їх польських відповідників переважало, зокрема в Галичині. Так виникла ситуація, коли власне єврейські імена, наприклад, Ітциг, Юдель, Шміель у щорічних шкільних свідоцтвах або атестатах записувалися як Ісаак (Іцхак), Юда чи Самуель [17, с. 105].

Такі зміни привезли до того, що, по-перше, це становило проблему для підтвердження юдейського походження, по-друге – для самих носіїв «нових» імен це було зміною суспільного статусу, коли їх трактували як німців чи поляків «Мойсеєвого віровизнання». Цю ситуацію описав В. Панас: «Говорить Єврей... Говорить Інший... Пишучи польською мовою, він може вибрати два шляхи і дві стратегії. Перша передбачає представлення себе, оповідача, як Єврея, тобто Іншого. Інший у ролі Іншого, Єврей у ролі Єврея. У власній ролі-масці. Друга полягає на представленні своєї Іншості як Того Самого: Єврей у ролі не-Єврея» [6, с. 372].

Показовою ми вважаємо ініціативу львівських євреїв щодо вимоги записувати в офіційних документах попередні єврейські імена, які спочатку фігурували в метричних книгах їхньої релігійної громади, на противагу сучасним (германізованим чи полонізованим) іменам [9, арк. 5]. Проте ці заходи львівської гміни не дали бажаного результату. Відхиливши прохання, Міністерство внутрішніх справ повідомило, що бажання довільної зміни єврейських імен, з огляду на державне право, недопустиме. Ба більше, вказувалося, що староства повинні повідомити всі єврейські релігійні громади, метрикантів, а додатково й особам, які надаватимуть дітям імена, про вимогу записувати імена в такій формі, яка відповідатиме обраній державній мові [9, арк. 5, 6–7]. Тут зауважмо, що їдиш, носіями якого були тогочасні євреї, не визнавали на державному рівні як мову, а трактували лишень як «локальний діалект» [18, с. 98–100]. Тому зрозуміло, що повноцінне входження представників єврейської етнічної групи в етнополітичний організм держави відбувалося коштом зречення власних імен і прізвищ.

У цьому випадку двоякою виглядає позиція пропольських асиміляторських кіл. Їх речники через пресу домагалися, «щоб особам, які прагнуть навіть під оглядом імені не відрізнятись від решти своїх співгромадян, намісництво (у Львові. – І. М.) не створювало труднощів і стоячи на ґрунті постанов (про вибір/заміну імен. – І. М.), було діяльним чинником у теперішньому процесі асиміляції співгромадян. Не бажано собі винятків і привілеїв, але як громадяни маємо право на зміни на шляху поступу і цивілізації – а не надуманих перешкод і обмежень» [19, с. 34]. Виразну тональність мала публікація Н. Й. Грюнберга, який звертав увагу на поширене явище «приватних змін» єврейських імен і критикував негативне ставлення до цього адміністративної влади [14, с. 11].

Підтвердження цьому – декілька, сказати б, «хрестоматійних» випадків реакції органів

місцевої влади щодо з(а)міни єврейських імен та прізвищ в офіційних документах. Вона, відразу ж підкреслимо, була більш ніж невмотивованою й непослідовною, аніж навпаки. Адже, як стверджує Т. Ран, через самовільний «переклад» прізвище стає для його власника, так би мовити, здобутим як *власне* [15, с. 118]. Однозначність, тобто політична придатність єврейських прізвищ впроваджувалась додатково через структуру подвійних прізвищ: «Всі християни мають зрозумілі, європейські прізвища. Євреї мають незрозумілі та єврейські. Не лише це: вони мають два або три прізвища, пов'язані через *false* або *recte*. Ніколи не знаєш, як їх звати. Їхніх батьків одружував лише рабин. Цей шлюб не має законної сили. Якщо чоловік звався Вайншток, а дружина – Абрамовські, то діти цього шлюбу називалися Вайншток *recte* Абрамовські або також Абрамовські *false* Вайншток. Син був названий при освяченні Ляйб Нахман. Але оскільки це ім'я складне і могло б дратувати, син називає себе Лео. Отже його звать: Ляйб Нахман названий Лео Абрамовські *false* Вайншток. Такі імена готують труднощі для поліції» [16, с. 859].

Випадок перший. Постанова Міністерства внутрішніх справ від 20 листопада 1886 р. у справі (пере)писання у свідоцтві народження імені із *Самуель Льоб* на ідентичне *Леопольд* була однозначно негативною. У той же час дозволялося з(а)мінити ім'я *Ушер* на *Ульріх*.

Випадок другий. Постанова Адміністративного рибуналу від 12 січня 1894 р. щодо скасування попереднього свідоцтва про народження через з(а)міну імен *Єгуда Ляйб* на *Юліуш*. А що рабин, на думку родичів, спеціально записав у метричну книгу «невластиві» для єврея імена, то перед актом обрізання ті вирішили надати нащадкові ім'я *Юліуш Леопольд*. Щоправда, під час церемонії записали все ж таки «Єгуда Ляйб», що, на думку рідних, було прямо ідентичним до «Юліуш Леопольд». Відтак згаданий орган судової влади такої аргументації не прийняв, зауваживши у відповіді, що факт надання іншого імені від того, що записане у метричних книгах, не доведений, а родичі не можуть вважатися «об'єктивними свідками».

Випадок третій. То й же Адміністративний трибунал у постанові від 20 квітня 1898 р. не погодився на з(а)міну імені *Іцак* на ідентичне німецьке *Ігнац* [17, с. 108, прим. 27].

Оскільки у нашому випадку свідоцтво про з(а)міну імені – підтвердження ідентичності тієї ж особи, але з іншим написанням, користувалося такою ж формою репрезентації, парадокс полягав у тому, як стверджує австрійський історик В. Гребнер, «що щось – і хтось – стає справжнім лише через створені ним копії» [13, с. 168]. Найвідоміший приклад цього – випадок з таким собі Хаїмом-Йоахимом Раппапортом – уродженцем Стрия, студентом Ягейлонського, а випускником Львівського університету. Річ у тому, що вже перебуваючи у Львові, він звернувся до деканату правничого віділу Ягейлонського університету з проханням про виправлення у його документах імені *Хаїм*, під яким вступив до вишу, на *Йоахим*. Пояснювалося це тим, що «внаслідок несвідомості того, хто записував ізраїлітські метрики» і «супроти волі родичів» його записали до метричних книг Хаїмом замість Йоахима. Відтак, після складання випускних іспитів у Львівському університеті, молодий юрист домагався, щоб у дипломі було записане те ім'я, котре «притаманне польській мові, не суперечить моїй національності і суспільному станові». Натомість університетські службовці у Львові зупинилися на тому варіанті імені, яке було вже записане у попередніх документах, на підставі яких Х. Раппапорт вступив кілька років перед тим до Ягейлонського університету. Не допомогли тут й довідки, видані стрийською єврейською віросповідною громадою і магістратом Стрия. Остаточна відмова державних органів влади надійшла 3 квітня 1911 р. [17, с. 108, прим. 28].

Як бачимо, документи можуть «затримувати» двома способами: з одного боку – відомості та індивідуальні ознаки, які дозволяють ідентифікувати їх власника, а з іншого – як свідоцтво усіх переміщень особи. Отже, документ містить принаймні *descriptio* людини, а принагідно і *narratio*, ітінерарій (путівник, подорожній опис, іноді у вигляді карти-схеми. – І. М.) як план можливої розповіді про особливості етнофора. А що в умовах досліджуваного хронотопу інші приватні документи офіційного характеру існували тільки у вигляді

документу для поїздки за межі Австро-Угорщини, такого собі «приватного архіву» [12, с. 64], то, звісно, що у цьому випадку свідоцтво про народження було чимось більшим, «ніж філією державного архіву, який кожен тягає за собою» [15, с. 120]. До того ж у міру посилення процесів акультурації та асиміляції західноукраїнських євреїв проблема зміни імен і прізвищ була досить суперечливою. Якщо для когось з них така з(а)міна була ознакою доби і підкресленням лояльності до правлячої династії і уряду, то для решти – поширення серед євреїв німецьких відповідників їхніх імен і прізвищ з народження суттєво утруднювало підтвердження свого юдейського походження.

Отже, висновуємо, що у досліджуваному хронотопі зміна імен і прізвищ підданих-євреїв була одним з практичних механізмів їхньої персональної інтеграції в етнополітичний організм Габсбурзької монархії. А що візитною карткою інтеграційного політичного проекту Австро-Угорщини був мовний плюралізм, сповідуваний державою, то її значущий компонент – уніфікація, сказати б, персональний даних її підданих. Безумовно, що з(а)міну власних єврейських імен і прізвищ можна було б трактувати також й інструментом скріплення внутрішньогрупової солідарності відповідних етнічних спільнот, своєрідним містком між етнофорами й державою. Але ж не секрет, що з усіх мов імперії на вершині статусної ієрархії перебувала німецька, тому її знання було присуті «лінгвістичним маркером», який слугував для розрізнення етнічних спільнот і соціальних страт. Тому германізація своїх індивідуальних показників – в межах імперії, зокрема й в Галичині, прямо пов'язувалося із різними статусами етнофора. Відтак внаслідок домінуючого становища принаймні німецької мови та зокрема транслітерації нею імен і прізвищ євреїв західноукраїнських земель вона, хоча й не завжди, сприяла формуванню нерівностей, ставлячи своїх носіїв у привілейоване становище. У цьому випадку досліджуване явище трактуємо як суттєвий показник наступального характеру дій влади, адже таким чином держава давала почин внутрішньогруповому дискурсові ідентичності підпорядкованих груп. А що цей процес проходив по-різному – між бажанням одних стати як «усі» (напр., християни) й одночасно бажанням других зберегти свою самість (етноконфесійну), то така от персональна інтеграція означала для них втрату ідентичностей, а прив'язаність до останньої (єврейського імені) – неможливість інтеграції. Подібна колізія стала результатом намагань центральної влади, за допомогою нерідко її представництв на місцях, стерти всі субетнічні, регіональні, культурні, лінгвістичні відмінності всередині дуалістичної імперії.

Список використаних джерел і літератури

1. Бауман З. У пошуках центру, що тримає / Зигмунд Бауман ; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша та Р. Робертсона ; пер. з англ. // Глобальні модерності. – К. : Ніка-Центр, 2008. – С. 201–220.
2. Габермас Ю. Залучення іншого. Студії з політичної теорії / Юрген Габермас. ; [пер. з нім.]. – Львів : Астролябія, 2006. – 416 с.
3. Гон М. Особливості міжетнічної взаємодії в контексті політичних процесів на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Монографія / Максим Гон. – Рівне : Волинські обереги, 2006. – 431 с.
4. Євтух В. Б. Міжетнічна взаємодія / Євтух В. Б., Трошинський В. П., Галушко К. Ю. та ін. // Етносоціологія: терміни та поняття. – К. : Видавництво УАННП «Фенікс», 2003. – С. 144–149.
5. Майборода А. Н. Теория этнополитики в западном обществоведении: структура и принципы исследования / А. Н. Майборода. – К. : Наукова думка, 1993. – 228 с.
6. Монолатій І. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. Монографія / Іван Монолатій. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. – 736 с.
7. Трошинський В. Інтеграція міжетнічна / Євтух В. Б., Трошинський В. П., Галушко К. Ю. та ін. // Етносоціологія: терміни та поняття. – К. : Видавництво УАННП «Фенікс», 2003. –

- С. 154–162.
8. Фонваль Ф. Этноцид и аккультурация [Електронний ресурс] / Франсуаза Фонваль. – Режим доступу : <http://www.hrighs.ru/text/b8/Chapter14.htm>
 9. Центральний державний історичний архів України, м. Львів, ф. 701 «Єврейська релігійна громада, м. Львів (Israelitische Cultus-Gemeinde in Lemberg). 1785–1942 рр.», оп. 4, спр. 87 «Звіт про діяльність релігійної громади. 1898–1904 рр.», 12 арк.
 10. Шнаппер Д. Спільнота громадян. Про модерну концепцію нації / Домінік Шнаппер ; [пер. з франц.]. – Харків : Фоліо, 2007. – 223 с.
 11. Bałaban M. Dzieje Żydów w Galicji i Rzeczypospolitej Krakowskiej 1772–1868 / Majer Bałaban. – Lwów : Nakładem Księgarni Polskiej B. Połonieckiego, 1914. – 238 s.
 12. Burger H. Personsein. Paß und «Identität» in der österreichischen Monarchie / Hannelore Burger // *Kakanien revisited. Das Eigene und das Fremde (in) der österreichisch-ungarischen Monarchie* ; Wolfgang Müller-Funk, Peter Plener und Clemens Ruthner (Hrsg.). – Tübingen–Basel : Francke, 2002. – S. 63–73.
 13. Groebner V. Der Schein der Person. Steckbrief, Ausweis und Kontrolle im Mittelalter / Valentin Groebner. – München : C.H.Beck, 2004. – 224 S.
 14. Grünberg N. J. Słowo o imionach żydowskich / N. J. Grünberg // *Ojczyzna*. – 1892. – Nr. 1. – S. 11.
 15. Rahn T. Aufhalter des Vagabunden: Der Verkehr und die Papiere bei Joseph Roth / Thomas Rahn // *Unterwegs: zur Poetik des Vagabudentums im 20. Jahrhundert* ; Hans Richard Brittnacher, Magnus Klaue (Hrsg.). – Köln : Böhlau Verlag, 2008. – S. 109–125.
 16. Roth J. Juden auf Wanderschaft / Joseph Roth // *Joseph Roth Werke. Zweiter Band: Das journalistische Werk 1924–1928* / Hrsg. und mit einem Nachwort von Klaus Westermann. – Köln : Kiepenheuer & Witsch, 2009. – S. 827–891.
 17. Śliż M. Galicyjscy Żydzi na drodze do równouprawnienia 1848–1914. Aspekt prawny procesu emancypacji Żydów w Galicji / Małgorzata Śliż. – Kraków : Księgarnia Akademicka, 2006. – 189 s.
 18. Stourzch G. Czy Żydzi w dawnej Austrii uznawani byli za narodowość? / Gerald Stourzch // *Ze sobą, obok siebie, przeciwko sobie : Polacy, Żydzi, Austriacy, Niemcy w XIX i na początku XX wieku*. – Kraków, 1995. – S. 70–107.
 19. W. F. Sprawy metryk izr. // *Ojczyzna*. – 1886. – Nr. 8–9. – S. 34.
 20. Weiner M. The Politics of Integration / Myron Weiner // *Political Development and Social Change* / Ed. by Jason Finkle and Richard Gable. – New York : John Wiley & Sons, 1971. – P. 643–645.